

Arie Romein

LITURGISCHE ORIËNTATIE (13)

De liturgische ruimte

Tot nu toe hebben we stilgestaan bij de liturgische onderdelen van de eredienst. Nu aandacht voor de liturgische ruimte: het *kerkgebouw*.

Het westerse christendom kerkt vanaf de Romeinse tijd in kerkgebouwen. Van de basilica uit die tijd tot het moderne bedehuis van nu is een lange geschiedenis van kerkbouw en een diversiteit aan bouwstijlen.

Ons land kent tal van kerken uit de Middeleeuwen, zoals ook de Oude Kerk in Ede. Deze vertoonden de kenmerken van een katholiek kerktype: gebouwd met een oost – west – as, van binnen een koor met altaar, een preekstoel aan de oost- of westwand en een toren op het westen. In het interieur is het koor het centrum, want de heilige eucharistie met de reële aanwezigheid van Christus maakte de kerk tot een heiligdom.

De Reformatie brak met deze traditie, omdat het centrum diende te zijn het Woord van God. Niet het altaar, maar de kansel met de Heilige Schrift werd het middelpunt.

In protestantse kerken die vanaf de 17^e eeuw werden gebouwd werd de oost-west-as verlaten. De zitplaatsen werden gericht op de preekstoel met de Bijbel en de vorm van het kerkgebouw werd rond, vierkant of achthoekig.

De Liturgische Beweging in het begin van de 20^e eeuw pleitte voor de eenheid van Woord en sacrament, die architectonisch leidde tot een liturgisch centrum met in het midden de avondmaalstafel, daarnaast de kansel en de doopvont.

De Nieuwe Kerk in Ede (1938), hoewel een hervormd kerkgebouw, is duidelijk gebouwd volgens de ideeën van de gereformeerde Dr. Abraham Kuyper in zijn boek 'Onze Eeredienst': een brede preekstoel, links en rechts de banken voor de kerkenraad, de plaatsen voor de gemeente gericht op de kansel met de Bijbel. De doopvont voor of naast de preekstoel. Geen vaste avondmaalstafel: doop en avondmaal werden gezien als 'aanhangende tekenen' bij het Woord. Het kerkgebouw is immers geen sacraal heiligdom, maar een vergaderplaats van de gemeente.

Het orgel in deze kerken werd vaak boven de kansel geplaatst. Zo ook in de Nieuwe Kerk, later echter vervangen door een orgel tegenover de preekstoel op de galerij.

